

dicere, docere præsumat? An quia non generant animæ? Ergo nec muli et mulæ sunt masculi et foeminae. An quia nec concumbere poterunt sine carnis corporibus animæ? Sed hoc aufertur et his qui castrantur: et tamen cum eis adimatur et opus et motus, non adimitur sexus, figura quantulacumque masculinorum manente membrorum. Nemo unquam masculum negavit eunuchum. Quid quod apud te animæ etiam eunuchorum testes integros habent, et si cuiquam genitalia prorsus tota tollantur, tota in ejus anima, secundum opinionem tuam, et omnino integra permanebunt? Novit enim se subtrahere, sicut dicis, cum ea pars carnis cœperit exsecari; ut ea forma quæ inde sumpta est, quando illud unde sumpta est amputatur, non pereat; sed quamvis infusa gelaverit, motu tamen celerissimo rapiatur, et interius recondatur, ut salva servetur: et tamen non sit masculus apud inferos, masculinorum genitalium secum afferens totum, qui cum illa in corpore non haberet, masculus fuit propter eorum solum locum. Falsa sunt hæc, fili: si non vis ut sit in anima sexus; non sit et corpus.

XXXIV. Non omnis similitudo corporis corpus est. Dormi, et videbis: sed cum evigilaveris, vigilanter discerne quod videris. In somnis enim tibi velut corporeus apparebis: neque id corpus tuum, sed anima tua, nec verum corpus, sed similitudo corporis erit. Jacebit enim corpus tuum, ambulabit ipsa: silebit lingua corporis tui, loquetur illa: clausi erunt oculi tui, videbit illa: et utique viventia jacebunt tui corporis membra, non mortua. Ac per hoc nondum extracta est velut de vagina sua, gelata illa forma, sicut putas, animæ tuæ, et in ea tamen tota atque integra cernitur similitudo carnis tuæ. Ex hoc genere similitudinum corporalium, quæ non corpora sicut corpora apparent, sunt omnia quæ sanctos libros legens

in prophetis etiam visionibus non intelligis: quibus significantur ea quæ geruntur in temporibus, vel præsentibus, vel præteritis, vel futuris. Falleris autem in eis, non quia sunt ipsa fallacia, sed quia non ea sicut accipienda sunt accipis. Ubi enim visæ sunt animæ martyrum, in eadem revelatione visus est et agnus quasi occisus, habens cornua septem¹: ibi equi, aliaque animalia, sicut oportuit figurata: ibi postremo et stellæ ceciderunt, et cælum plicatum est ut liber; nec tamen tunc concidit mundus. Ista itaque omnia si sapienter accipimus, quamvis dicamus visa veracia, non tamen vera dicimus corpora.

XXXV. Prolixioris autem sermonis est, de isto genere similitudinum corporalium diligentissima disputatio, utrum et angeli, seu boni, seu mali sic appareant, quando specie hominum, vel quorumlibet corporum apparent; an habeant aliqua vera corpora, et in ipsorum potius veritate videantur; an vero in somnis vel in extasi, in istis cernantur, non corporibus, sed similitudinibus corporum; vigilantibus autem vera cernenda, et si opus est, etiam tangenda ingerant corpora. Sed ista in hoc libro requirenda et pertractanda esse non arbitror. Nunc de anima incorporea satis dictum sit: quam si corpoream mavis credere, prius tibi definiendum est quid sit corpus, ne forte cum de re ipsa inter nos constet, incassum de nomine laboremus. Quanta te tamen absurda secuta sint tale corpus in anima cogitantem, qualia sunt quæ ab omnibus eruditibus corpora nuncupantur, id est, quæ per distantiam longitudinis, latitudinis, altitudinis, locorum occupant spatia, minora minoribus suis partibus, et majora majoribus, puto quod jam prudenter advertas.

XXXVI. Restat ostendere quemadmodum, quamvis et

¹ Apoc. vi, 9, et v, 6.

proprie dicatur spiritus, non universa anima, sed aliquid ipsius, sicut Apostolus dicit, « Et integer spiritus » vester, et anima, et corpus¹: » vel illud multo expressius in libro Job, « Absolvisti animam meam ab spiritu » meo² » tamen et universa anima appelletur hoc nomine; quamvis multo magis hæc quæstio nominum videatur esse, non rerum. Cum enim constet esse aliquid in anima, quod proprie spiritus nominetur, quo excepto proprie nominatur et anima, jam de rebus ipsis nulla contentio est; præsertim quia illud etiam ego dico proprie vocari spiritum, quod et tu dicis, id est, quo ratiocinamur et intelligimus, quando ita distincte ista dicuntur, quemadmodum Apostolus ait, Et integer spiritus vester, et anima, et corpus. Hunc autem spiritum etiam mentem videtur appellare, cum dicit, « Mente servio legi » Dei, carne autem legi peccati³. » Nam ipsa sententia est. « Et caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus » adversus carnem⁴: » ut quod ibi dicit mentem, hoc intelligatur hic spiritum dicere: non sicut tu existimas, « universam mentem vocari, quæ constat ex anima et spiritu; » quod ubi legeris, nescio. Mentem quippe nostram, nisi rationale et intellectuale nostrum dicere non solemus: ac per hoc quod ait idem Apostolus, « Renovamini » autem spiritu mentis vestræ⁵; » quid aliud dicit, nisi, renovamini mente vestra? Sic enim spiritus mentis nihil est aliud quam mens, quomodo corpus carnis nihil aliud potest esse quam caro: nam et hoc scriptum est, « In expositione corporis carnis; ubi carnem corpus carnis appellat⁶. » Dicit sane et alio modo spiritum hominis, quem prorsus a mente discernit: « Si enim oravero lingua, » inquit, spiritus meus orat, mens autem mea infructuosa

¹ 1 Thess. v, 23. — ² Job, vii, juxta LXX. — ³ Rom. vii, 25. — ⁴ Gal. v, 17. — ⁵ Ephes. iv, 23. — ⁶ Coloss. ii, 11.

» est¹. » Verum nunc non de isto spiritu loquimur, qui est a mente distinctus. Habet iste suam eademque difficilem quæstionem: multis enim modis atque in diversis significationibus Scripturæ divinæ spiritum nominant²: sed de quo nunc agimus, quo ratiocinamur, intelligimus, sapimus, constat inter nos sic eum etiam proprie spiritum nuncupari, ut non sit universa anima, sed aliquid ejus. Tamen animam etiam spiritum esse, si propterea negas, quia ejus intelligentia distincte dicitur spiritus; poteris negare universum semen Jacob appellari Israël³, quoniam excepto Juda, etiam distincte appellatus est Israël in tribubus decem, quæ in Samaria tunc fuerunt. Sed quid opus est hic diutius immorari?

XXXVII. Jam nunc unde facilius ostendamus, attende eam quæ anima est, etiam spiritum dici, cum audis vel legis, Domino moriente, quod scriptum est: « Et inclinato » capite tradidit spiritum⁴: » ita vis intelligi, tanquam a parte significaverit totum non quod ea quæ anima est, possit et spiritus nuncupari. At ego ut possim expeditius probare quod dico, te ipsum testem citius et commodius adhibebo. Sic enim spiritum definisti, ut pecora appareant non spiritum habere, sed animam. Irrationalia quippe ideo dicuntur, quod vim non habeant intelligentiæ atque rationis. Unde cum hominem ipsum admoneres suam nosse naturam, ita locutus es: « Nam cum Deus bonus nihil non ratione condiderit, ipsumque hominem animal rationale, intellectus capacem, rationis compotem, sensuque vivacem, qui omnia rationis expertia prudenti ordinatione distribuat, procreaverit. » His tuis verbis satis asseruisti quod omnino verissimum est hominem esse compotem rationis atque intelligentiæ capacem, quod utique non sunt animalia ra-

¹ 1 Cor. xiv, 14. — ² Confer lib. xii de Genesi ad litteram, cap. 7, 8 et seqq. — ³ 3 Reg. xii, 28. — ⁴ Joan. xix, 30.

tionis expertia. Unde et testimonio divino, eos qui non intelligunt, pecoribus comparasti, non utique habentibus intellectum¹. Quod et alio loco scriptum est, « Nolite esse » sicut equus et mulus, quibus non est intellectus². » Quæ cum ita sint, attende etiam quibus verbis spiritum defineris atque descriperis, cum illum ab anima distinguere nitereris. « Hæc anima, inquis, quæ ex flatu Dei habet originem, sine sensu proprio atque intellectu intimo esse non potuit, quod est spiritus. » Et paulo post : « Et quamvis anima, inquis, animet corpus; tamen quod sentit, quod sapit, quod viget, spiritus sit necesse est. » Item paulo post : « Aliud erit, inquis, anima, et aliud spiritus, sapientia et sensus animæ. » His verbis satis indicas, quid esse spiritum hominis sentias, id est, rationale nostrum, quo sentit atque intelligit anima; non sicut sentitur corporis sensibus, sed sicut est ille intimus sensus, ex quo est appellata sententia. Hinc autem pecoribus sine dubitatione præponimur, eo quod sunt illa rationis expertia. Non habent itaque spiritum pecora, id est, intellectum et rationis ac sapientiæ sensum, sed animam tantum. Nam et de illis dictum est : « Producant aquæ repentia animarum viventium, et producat terra animam viventem³. » Ut ergo plenissime ac planissime noveris, eam quæ anima est, more divinorum eloquiorum etiam spiritum dici, appellatur pecoris spiritus. Et utique non habent pecora illum spiritum, quem tua dilectio discernens ab anima definivit. Unde manifestum est, quod generali vocabulo anima pecoris recte potuit sic vocari, sicut legitur in libro Ecclesiastæ : « Quis scit, spiritus filiorum hominis si ascendat » ipse sursum, et spiritus pecoris si descendat ipse deorsum in terram⁴? » Itemque in diluvii vastitate ita scrip-

¹ Psal. XLVIII, 13. — ² Id. XXXI, 9. — ³ Gen. I, 20 et 24. — ⁴ Eccli. III, 21.

tum est : « Et mortua est omnis caro, quæ movebatur super terram, volatilium, pecorum, et jumentorum, et ferarum, et omnis serpens qui movetur super terram, et omnis homo, et omnia quæcumque habent spiritum vitæ¹. » Ubi remotis omnibus dubitationis ambagibus, generale nomen animæ esse intelligimus, spiritum. Cujus quidem nominis significatio tam late patet, ut etiam Deus vocetur spiritus. Et iste flatus aëreus², quamvis sit corporeus, appellatur in Psalmo spiritus tempestatis³. Quapropter et eam, quæ anima est, etiam spiritum nuncupari, puto quod admonitus his, quæ commemoravi, divinarum testimoniis paginarum, ubi et anima pecoris, cui non est intellectus, appellata legitur spiritus, non negabis ulterius. Quocirca si et illa quæ de anima incorporea disputata sunt, capis et sapis, non est unde tibi displicem, quod eam me scire dixi non corpus esse, sed spiritum; quia et corpus non esse monstratur, et generali nomine spiritus nuncupatur.

XXXVIII. Quamobrem si hos ad te libros impensa dilectione conscriptos, repensa dilectione sumis et legis; si in principio primi tui libri audis et te ipsum, et studes, sicut dixisti, tuam sententiam non tueri, si improbabilis detegatur : illa præcipue undecim cave, de quibus te in libro superiore commonui. « Ne animam sic dicas ex Deo, ut eam non de nulla, nec de alia, sed de sua natura creaverit : aut quod per infinitum tempus, atque ita semper animas det, sicut semper est ipse qui dat : aut animam meritum aliquod perdidisse per carnem, quod habuerit ante carnem : aut animam per carnem reparare habitudinem priscam, perque ipsam carnem renasci, per quam meruerat inquinari : aut quod anima ante omne peccatum meruerit esse peccatrix : aut infantes sine regeneratione baptismatis mortuos, ad

¹ Gen. VII, 21. — ² Joan. IV, 24. — ³ Psal. LIV, 9.

indulgentiam pervenire originalium peccatorum : aut quos Dominus prædestinavit ad baptismum, prædestinationi ejus eripi posse, et ante defungi, quam in eis quod Omnipotens prædestinavit impleri : aut de his qui prius quam baptizentur expirant, dictum esse quod scriptum est. « Rap- » tus est ne malitia mutaret illius intellectum¹; » atque ad hunc sensum cætera pertinentia : « aut earum aliquas mansiones extra regnum Dei esse, quas multas in domo Patris sui Dominus dixit esse : aut sacrificium corporis et sanguinis Christi pro his qui non baptizati de corpore exierint offerendum : aut aliquos eorum qui sine Christi baptismate moriuntur, in paradisum interim recipi, ac postmodum et regni cœlorum beatitudinem consequi. » Hæc præcipue cave, fili, nec cognominari Vincentius delecteris, si vis esse victor erroris. Nec te quando aliquid nescis, existimes scire; sed ut scias, discas nescire, neque enim aliquid in occultis Dei operibus ignorando, sed temere incognita pro cognitis astruendo, et falsa pro veris proferendo ac defendendo, peccatur. Ignorantiam vero meam, utrum animæ hominum novæ fiant, an de parentibus, (quas tamen a creatore Deo non de ipsius substantia fieri dubitare fas non est,) aut non debere reprehendi, aut ab eo debere, a quo potest docente et auferri, et habere in se animas corporum similitudines incorporeas; ipsas autem non esse corpora : et salva distinctione animæ et spiritus, etiam universaliter animam spiritum nuncupari, puto quod persuaserim charitati tuæ. Si autem persuadere non potui, utrum tamen ea dixerim quæ persuadere debuerint, qui legent potius judicabunt.

XXXIX. Si qua sane alia, quæ plurima in tuis libris emendanda mihi videntur, scire fortasse desideras, venire tibi non sit onerosum, non tanquam discipulo ad magis-

¹ Sap. iv, 11.

trum, sed primævo ad grandævum, forti ad infirmum. Etsi enim non eos edere debuisti, majore tamen et veriore gloria quisque correctus sua confessione reprehenditur, quam cujuslibet errantis ore laudatur. Quamvis in eorumdem recitatione librorum auditores et laudatores tuos non omnes ista quæ sana doctrina improbat, vel ante sensisse, vel ad ea tibi consensisse crediderim : sed acie mentis ipso tuæ recitationis impetu cursuque perstricta, hæc parum advertere potuisse; aut certe etiam illos qui advertere potuerunt, non in te rerum liquidissimam veritatem, sed verborum affluentiam et ingenii facultatem indolemque laudasse. Plerumque enim laudatur, prædicatur et amatur eloquium in spe juvenis; et si nondum habeat maturitatem fidemque doctoris. Quapropter ut et tu recte sapias, et alios non tantummodo delectare possit, verum etiam ædificare quod loqueris; curam te oportet gerere de sermonibus tuis remotis plausibus alienis.

LIBER I.

Epistola a Subano, ut ferebatur, Romanis missa respondet Augustinus: ac primum catholicam doctrinam vindicat ab illius calumniis, tum Pelagianorum hæreticum sensum in ea fidei professione, quam epistola auctor Catholicis opponerat, licentem relinquit et refellit.

I. Novembris 16 quidem fama celeberrima prædicante, et frequentissimis atque veracissimis nuntiis quanta gratia Dei gratia plenus acceperam; beatissime atque venerande

¹ Scripti anno 420 aut paulo post. — Vide *Retract.* lib. ii, cap. 91.

² Vide D. Goussier, tom. xxii, pag. 208-211.